

Tadeusz Różewicz, *Ojciec*

17. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył Tadeusz Różewicz.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e. n.e.

18. Dopisz synonimy do wyrazu *ojciec*.

.....

19. Utwórz wyrazy pokrewne od wyrazu *ojciec*.

.....

20. Jakie środki stylistyczne zostały użyte w wierszu, aby ukazać ojca? Wypisz przykłady i je nazwij.

.....

.....

21. Zastanów się, w których miejscach w wierszu Różewicza można postawić znaki interpunkcyjne. Jak nazywa się wiersz bez znaków interpunkcyjnych?

.....

Rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, rdzeń, oboczność rdzenia

22. W podanych wyrazach podkreśl rdzenie.

próchno → próchnieć → spróchnieć → spróchniały

uczyć → nauczyć → nauczyciel → nauczycielka

kot → kotek → koteczek

23. Podkreśl rdzenie, wypisz rdzenie oboczne i oboczności głosek.

gęś, gąska, gąsior .....

ręka, rączka, ręcznik, poręczyć .....

chodzić, chód, chodzenie, chodnik .....

kwiat, kwietnik, kwiatusek, ukwiecony, kwiecisty .....

stół, stolik, stolarz .....

24. Utwórz rodziny wyrazów: *wiara*, *suszyć*. Podkreśl rdzenie.

wiara – .....

suszyć – .....

25. Napisz, czym się różni podstawa słowotwórcza od rdzenia.

.....

26. Dopisz wyrazy pokrewne, w których wystąpią podane oboczności.

e:o, l:ł ziele – ..... – żona e:o, n:n

ę:q, ć:t pięć – ..... – ciąć ę:q, t:ć

ó:o, w:w' mrówka – ..... – obozowy ó:o

e:ø, w:w' lew – ..... – psina p':p, e:ø, s:ś

ę:q, g:ż pręgi – ..... – wstążka ę:q, g:ż

r: rz, a:e wiatr – ..... – starzec r: rz

k:cz rok – ..... – koczek k:cz

z:ż, ł:l zły – ..... – malutki ł:l

ch:sz dach – ..... – piaszczysty ch:sz

27. Napisz, czym się różni wyraz pochodny od wyrazu pokrewnego.

.....

Konstanty Ildefons Gałczyński, *Spotkanie z matką*

28. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył Konstanty Ildefons Gałczyński.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

29. Wyjaśnij podane pojęcie.

manuskrypt – .....

30. Wypisz z wiersza K.I. Gałczyńskiego:

epitety: .....

porównania: .....

pytania retoryczne: .....

anafory: .....

pytania retoryczne: .....

apostrofe: .....

31. Jaką funkcję w wierszu pełnią pytania retoryczne?

.....

32. Jakim środkiem stylistycznym jest podany fragment wiersza: *Lamentuje nad uchem komar?*

.....

Czesław Miłosz, *Ojciec w bibliotece*

33. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył Czesław Miłosz.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

34. Wypisz z wiersza Czesława Miłosza:

epitety: .....

porównanie: .....

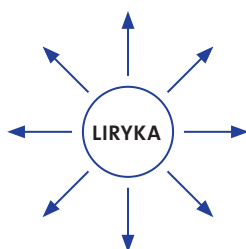
przenośnię: .....

35. Określ rodzaj rymów.

.....

Rodzaj literacki – liryka

36. Wypisz skojarzenia ze słowem *liryka*.

37. Uzupełnij tabelę.

	Liryka	Epika
Kto mówi?		
Jak utwór jest napisany?		
Jakie są formy podawcze?		
Co prezentuje?		

Wyrazy złożone

38. Od jakich wyrazów powstały podane złożenia?

krwiodawca – ..... samochód – .....
zlewozmywak – ..... listonosz – .....
ostrośłup – .....

39. W podanych złożeniach podkreśl wrostki.

Wzór: *dług-o-włosy*
dwudziestopięciolecie, dusigrosz, męczydusza, obcokrajowiec, żółtobrzuszek, wiercapięta

40. Podane przykłady podziel na złożenia, zrosty i zestawienia.

mysikrólik, boża krówka, bajkopisarz, telekino, noworodek, wieczne pióro, korkociąg, Boże Narodzenie, jadłospis, czarnoziem, Pruszcz Pomorski, trójzqb, bawidamek, dalekowiedz, krótkowiedz, północ, cudzoziemiec, czarnoksiężnik, czarna jagoda

Złożenia	Zrosty	Zestawienia

41. Utwórz złożenia od podanych wyrazów.

wskazuje drogę – ..... znawca roślin – .....
mierzy światło – ..... piszący tragedie – .....
daje pracę – ..... czyniący dobro – .....

Pisownia wyrazów złożonych

42. Zapisz podane przykłady w formie przymiotników złożonych.

wydział chemiczny i fizyczny – .....
tematyka polityczna i społeczna – .....
teren gliniasty i piaszczysty – .....
rozwój techniczny i przemysłowy – .....
tekst polski, angielski i francuski – .....
gabinet fryzjerski i kosmetyczny – .....
cena hurtowa i detaliczna – .....
krowa biała i czarna – .....

43. Utwórz przymiotniki.

a) przymiotniki od nazw miejscowości:

Jelenia Góra – .....

Nowy Sącz – .....

Aleksandrów Kujawski – .....

Zielona Góra – .....

b) przymiotniki od nazw:

Nowy Rok – .....

Stary Testament – .....

Morze Czarne – .....

Europa Środkowa – .....

44. Z podanych wyrazów utwórz złożenia lub zestawienia, zapisz z łącznikiem bądź bez łącznika, razem lub osobno.

Zestawienia – wyrazy złożone pełniące funkcję nazwy, składające się z dwóch wyrazów, np. wieczne pióro, czarne jagody, Pruszcz Gdański itd.

(gaz, chłonny) .....

(mało, odporny) .....

(turystyczny i wypoczynkowy) .....

(mało, mówić) .....

(nauczyciel, polonista) .....

(złoty i żółty) .....

(zimny, ogień) .....

(jaskrawy, zielony) .....

(żółty, kartka) .....
 (łatwo, wierny) .....
 (Dziki, Zachód) .....
 (muzyczny i wokalny) .....

45. Zapisz przymiotniki mające poniższe znaczenie.

mający niebieskie oczy – .....
 składający się z kilku warstw – .....
 pełniący wiele funkcji – .....
 mający pusto w głowie – .....
 trwający pięć dni – .....

46. Wstaw łącznik tam, gdzie jest to konieczne. Uzasadnij jego użycie.

czary mary	kogel mogel	łapu capu
artysta malarz	lekarz dentysta	lekarz dermatolog
hokus pokus	esy floresy	kobieta wampir
artysta plastyk	gad gadu	koszałki opałki
kobieta inżynier	ryba młot	inżynier elektryk

Zapamiętaj!

Wyrazy złożone z pierwszym członem samo-, auto-, hura- piszemy łącznie, np.: samoobsługowy, autoreklama, huraoptymizm.

47. Do podanych poniżej wyrazów dopisz odpowiednie przedrostki: samo-, auto-, hura-.

.....patriota	.....interpretacja	.....infekcja
.....optymistyczny	.....krytycyzm	.....ironiczny
.....doskonalenie	.....holowanie	.....krytyka
.....patriotyzm	.....portret	.....dydaktyczny
.....kontrola	.....biograficzny	

48. W podanych wyrażeniach podkreśl przymiotniki złożone.

drogocenny klejnot, jasnoczerwony kwiat, małomówny człowiek, powstanie narodowyzwoleńcze, leworęczny uczeń, późnorennesansowa budowla

Hanna Ożogowska, *Moja kochana mamusia*

49. Zaznacz na linii czasu, kiedy żyła Hanna Ożogowska.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e. n.e.

50. Ustal, jaki rodzaj narracji występuje w opowiadaniu. Uzasadnij odpowiedź.

.....

51. Jakie formy wypowiedzi można wyróżnić w podanym fragmencie utworu?

.....
.....

52. Oceń postawę koleżanek Janki.

.....
.....

Janusz Domagalik, *Męska sprawa*

53. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył Janusz Domagalik.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e. n.e.

54. Jak nazywamy formę wypowiedzi zastosowaną w opowiadaniu? Co wzbogaca tę wypowiedź? Jakie rodzaje zdań znajdują się w tekście?

.....
.....

55. Wyjaśnij, co oznacza użyty kilkakrotnie w tekście znak: [...].

.....

56. Na podstawie wypowiedzi narratora określ, jaki obraz matki maluje się w tekście.

.....
.....

57. Przedstaw życzliwie swoją mamę. W swojej wypowiedzi uwzględnij jej wygląd, zainteresowania, zajęcia, sposób spędzania wolnego czasu, to, jak troszczy się o siebie i rodzinę itd.

.....

.....

.....

.....

.....

Józef Baran, *Bajka o babciach*

58. Zaznacz na linii czasu, w jakim wieku tworzy Józef Baran.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

59. Jak rozumiesz sformułowanie zawarte w wierszu *w aureoli srebrnych włosów*?

.....

60. Czego nauczyła cię babcia?

.....

61. Czy zdarzyło ci się, uczyć czegoś babcię? Przykładowo: posługiwania się sprzętem elektronicznym. Opowiedz o swoich wrażeniach.

.....

62. Wiersz *Bajka o babciach* nie ma znaków interpunkcyjnych. Jak nazywa się taki wiersz?

.....

A jak nazywa się wiersz bez rymów?

.....

63. Wypisz z wiersza metafory.

.....

64. Jaki to rodzaj liryki: pośrednia czy bezpośrednia? Odpowiedź uzasadnij.

.....

65. W wierszu występuje wyraz *nawarzone* – uzasadnij jego pisownię. Na czym polega różnica między słowami *naważyć* i *nawarzyć*?

.....

.....

Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, *Babka, Dziadek*

66. Zaznacz na linii czasu, kiedy żyła Maria Pawlikowska-Jasnorzewska.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

67. Wypisz z obu wierszy porównania. Jakie pełnią funkcje?

.....

.....

68. Dokonaj analizy słowotwórczej i utwórz wyrazy pochodne wyrazów *babka*, *dziadek*.

.....

.....

Możesz wiedzieć więcej...

Homonimy to wyrazy, które brzmią podobnie, lecz mają inne znaczenie, np. *zamek* jako budowla, *zamek* przy drzwiach, w spodniach; *lud* w znaczeniu ludzie, ludność; *lód* jako zamrożnięta woda.

69. Wyraz *babka* to homonim. Podaj jego znaczenia.

.....

70. Czy wyraz *dziadek* może być homonimem? W jakim znaczeniu?

.....

71. Poniżej znajdziesz przysłowia tematycznie związane z członkami rodziny. Przeczytaj je uważnie i powiedz, jak rozumiesz ich treść. Czy zgadzasz się z ich przesłaniem? Uzasadnij swoje odpowiedzi.

Matka

Do ludzi po rozum, do matki po serce.

Jaka mać, taka nać.

Matka dzieci jedną jagodą obdzieli.

Nie ma słodszej jabłka jak własna matka.

*Nigdy z głowy nie wyhuczy, czego matka raz nauczy.
U swojej matki każdy gładki.*

Ojciec

*Bóg się takim brzydzi, kto się ojca wstydzi.
Jak ty z ojcem, tak z tobą syn postąpi.
Ojcowska łagodność syna psuje.*

Dzieci

*Dzieci najlepsze, gdy śpią.
Kto dziecko chwali, ten matkę po sercu głaszcze.
Kto ma dziatki, ma i wydatki.
Małe dzieci – mały kłopot, duże dzieci – duży kłopot.*

Skróty

72. Utwórz skróty od podanych wyrazów. Tam, gdzie trzeba, postaw kropkę.

między innymi –	dyrektor –	wydanie – .....
minuta –	na przykład –	złoty – .....
ciąg dalszy nastąpi –	numer –	dolar – .....
to jest –	pod tytułem –	major – .....
kilogram –	według –	frazeologia – .....
inżynier –	wyżej wymieniony –	
litr –	wyraz –	

Zapamiętaj!

Skrót wyrażenia *wyżej wymieniony* zapisujemy poprawnie *ww*. Zapis skrótu: *w/w* jest niepoprawny!

Podobnie jest w przypadku skrótu utworzonego od wyrazu *według*, poprawna forma to: *wg*, zapis skrótu: *w/g* jest niepoprawny.

Skrót pisany w listach jako dopisek (postscriptum) zapisujemy: *PS* (bez kropek). Taki zapis znajduje się w *Nowym słowniku ortograficznym PWN z zasadami pisowni i interpunkcji* pod red. prof. E. Polańskiego.

73. Postaw kropkę tam, gdzie jest potrzebna. Rozwiń skróty.

tw ..... km ..... ok ..... tzn ..... kol ..... ort .....
dr ..... cm ..... por ..... itd ..... ul .....

Jan Paweł II, *Rodzina źródłem pokoju dla ludzkości*

74. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył Jan Paweł II.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

75. Jakimi słowami można zastąpić słowo *orędzie*? Wypisz synonimy.

.....

76. W jakich okolicznościach orędzia są wygłaszane? Wypisz kilka przykładów.

.....

Beata Ostrowicka, *Świat do góry nogami*

77. Zaznacz na linii czasu wiek, w którym tworzy Beata Ostrowicka.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

78. Podany w podręczniku fragment powieści jest pamiętnikiem. Co o tym świadczy? Co wyróżnia pamiętnik?

.....

.....

79. Wypisz wyrazy potoczne zawarte w podanym w podręczniku fragmencie. Napisz, jaka jest ich funkcja.

.....

.....

III. Patriotyzm

Ignacy Krasicki, *Hymn do miłości ojczyzny*

1. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył Ignacy Krasicki.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

Zapamiętaj!

Pisz: o *patrioty**z**mie*.

Zgodnie z zasadą ortograficzną spółgłoskę **z** przed zmiękczoną głoską *m* niezależnie od wymowy zapisujemy twardo.

2. Poćwicz podobne przykłady. Dopisz formę miejscownika.

symbolizm – o ..... organizm – o .....

komizm – o ..... idealizm – o .....

liryzm – o ..... entuzjazm – o .....

3. Drugi punkt zawarty w tekście *Przykazania narodowe* mówi o bohaterach narodowych. Wymień kilka osób, które można nazwać bohaterami narodowymi, wielkimi Polakami lub Polkami. Uzasadnij swój wybór.

.....

.....

.....

4. Czy znasz historię swego narodu? Wypisz pięć, według ciebie najważniejszych, wydarzeń z historii Polski.

.....

.....

.....

.....

.....

5. Mów poprawnie po polsku – zastosuj tę zasadę z ulotki dziewiętnastowiecznej i popraw poniższe połączenia wyrazowe.

Wzór: adres zamieszkania – poprawnie: miejsce zamieszkania

potencjalne możliwości – poprawnie .....

aktywna działalność – poprawnie .....

na terenie szkoły – poprawnie .....

wspólnie razem – poprawnie .....

godzina czasu – poprawnie .....

w miesiącu styczniu – poprawnie .....

bronić ojczyznę – poprawnie .....

obrać pomarańcz – poprawnie .....

6. Napisz list otwarty, który mógłby być umieszczony w polonijnej prasie lub na stronie internetowej. Zwróć się w nim do młodych Polaków i spróbuj przekonać ich do powrotu do ojczyzny.

.....

.....

.....

.....

7. Jakie widzisz podobieństwo między obrazem Jana Matejki a *Hymnem do miłości ojczyzny* Ignacego Krasickiego?

Jan Matejko, *Rejtan (Upadek Polski)*

Tadeusz Rejtan wstawił się swoją postawą na sejmie rozbiorowym 1773 r. Miał wówczas 27 lat. Gdy okazało się, że nie uda się legalnymi środkami powstrzymać I rozbioru Polski, w geście rozpaczury zagroził swoim ciałem drzwi sali obrad. Tę scenę namalował w 1865 r. Jan Matejko, unieśmiertelniając bohaterskiego posta.

8. Z utworu *Hymn do miłości ojczyzny* Ignacego Krasickiego wypisz:

epitety: .....

anaforę: .....

powtórzenia: .....

9. Określ rodzaj rymów występujących w *Hymnie do miłości ojczyzny*.

.....

10. Naucz się wiersza na pamięć.

Możesz wiedzieć więcej...

W podręczniku znajduje się obraz przedstawiający Szkołę Rycerską. Została ona założona przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego w 1765 r. Uczyli się w niej chłopcy z rodów szlacheckich. Do jej absolwentów należeli między innymi: Tadeusz Kościuszko i Julian Ursyn Niemcewicz. Hymnem tej szkoły był właśnie omawiany utwór Ignacego Krasickiego.

Zapamiętaj!

Zwróć uwagę na odmianę rzeczownika: **Rzeczpospolita**.

M. Rzeczpospolita

D. Rzeczpospolitej lub Rzeczypospolitej

C. Rzeczpospolitej lub Rzeczypospolitej

B. Rzeczpospolitą

N. Rzeczpospolitą lub Rzeczpospolitą

Msc. Rzeczpospolitej lub Rzeczypospolitej

W. Rzeczpospolita lub Rzeczypospolita

Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona*

11. Zaznacz na linii czasu, kiedy żył i tworzył Adam Mickiewicz.

IV	III	II	I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI
----	-----	----	---	---	----	-----	----	---	----	-----	------	----	---	----	-----	------	-----	----	-----	------	-------	-----	----	-----

p.n.e.

n.e.

12. Na podstawie przypisów z podręcznika (s. 68) wyjaśnij pojęcie.

reduta – .....